

Polsk språk 1

POL1110

Forelesning 11
H2006

ORDKLASSER

- alle polske ord kan deles i to grupper – som bøyes og som ikke bøyes

ordklassene	
<i>bøyes</i>	<i>ikke bøyes</i>
substantiv	adverb
adjektiv	partikler
pronomen	preposisjoner
verb	konjunksjoner
tallord	interjeksjoner

KONJUNKSJONER

a, ale, i, albo, więc

i, oraz (*og, samt*)

Zjem śniadanie **i** pojedę na uniwersytet.

ale (*men*)

Nie lubię Kasi, **ale** muszę do niej pojechać.

a (*og/men - uttrykker motsetning*)

To jabłko jest czerwone, **a** tamto jest zielone.

albo, lub (*eller*)

Pójdę dziś do kina **albo** do teatru.

więc (*så*)

Nie chce mi się spać, **więc** jeszcze trochę poczytam.

ADVERB

- kan ikke bøyes
- beskriver handlingens omstendigheter (tids- og stedsforhold eller adjektivets intensitetsgrad)

ADVERB

- 1) avledet av adjektiv:

dobry (god) – **dobrze** (godt)

wysoki (høy) – **wysoko** (høyt)

cienki (tynn) – **cienko** (tynt)

NB. kun denne gruppen kan kompareres

- 2) andre typer:

dziś (*i dag*), **wtedy** (*dengang*), **naprzód** (*frem*)

Fra adjektiv til adverb

adjektiv – adverb

-e

dobry	dobrze
zły	źle
modny	modnie
pyszny	pysznie
sympatyczny	sympatycznie

adjektiv – adverb

-o

gorący	gorąco
cichy	cicho
miły	miło
tani	tanio
głupi	głupio

SYNTETISK GRADBØYNING

komparativ: **-ej**, superlativ: **naj-** + komparativ

- 1) długo – dłu**zej** – **najdłuzej**
wygodnie – wygod**niej** – **najwygodniej**
smutno – smut**niej** – **najsmutniej**
- 2) rzad**ko** – rzad**ziej** – **najrzadziej**
dale**ko** – dale**iej** – **najdalej**

men: szyb**ko** – szyb**ciej** – **najszybciej**

ANALYTISK GRADBØYNING

zdecydowanie (*avgjort, bestemt*)

bardziej zdecydowanie

najbardziej zdecydowanie

zdecydowanie

mniej zdecydowanie

najmniej zdecydowanie

SUPPLETIV GRADBØYNING

dużo – więcej – najwięcej

dobrze – lepiej – najlepiej

źle – gorzej – najgorzej

mało – mniej – najmniej

ALTERNASJONER

g → ż	dro g o – dro ż ej
ch → sz	cic h o – cis sz ej
d → dzi → dz	tward d o – tward dz iej
	prę d ko – prę dz ej
ł → l	weso ł o – wese l ej
t → c	kró t ko – kró c ej
s → ź	blisko – bli ź ej
r → rz	ostr r o – ostr rz ej
st → (ści)	czysto – czy ści ej

andre alternasjoner: harde blir til bløte

(n→ni, b→bi, p→pi, z→zi, m→mi, c→ci, s→si...)

PREPOSISJONER SOM STYRER AKK.

Wychodzi na dach .	na	 ● ● ● ● ●	Akk.
Skacze na ziemię .	na		
Biegnie pod drzewo .	pod		
Jadę nad morze .	nad		
Idę w góry .	w		
Wychodzi przed dom .	przed		

OBS! Alle preposisjonene er knyttet til bevegelsesverb

PREPOSIJONER SOM STYRER LOK.

na dachu

w ręce

przy samochodzie

Lok.

OBS! Preposisjonen sammen med substantivet beskriver sted, lokalitet

PREPOSIJONER SOM STYRER INSTR.

pod drzewem

nad stołem

za ławką

przed domem

Instr.

OBS! Preposisjonen sammen med substantivet beskriver sted, lokalitet

KONDISJONALIS

- uttrykker bl.a.
 - a) ønsker og høflige henvendelser
Czy mógłbyś na mnie chwilę poczekać?
(Kunne du ha ventet på meg en stund?)
 - b) høflige, men bydende henvendelser
Napisalbyś do matki parę słów!
(Nå skal du skrive noen ord til din mor!)
 - c) ordre, henstillinger
Powiedziała, żebyśmy jechali autobusem.
(Hun sa at vi skulle/burde ta bussen.)

KONDISJONALIS

- d) hypotetiske situasjoner
Jeśli nie zdążyłbym na pociąg, jedź sam.
(Hvis jeg ikke skulle rekke toget, må du dra alene.)
- e) irreelle situasjoner
Gdyby ciocia miała węży, byłaby wujaszkiem. *(ordtak)*
(‘Hvis tanten hadde hatt bart, ville hun ha vært onkelen’.)
- f) reelle situasjoner i fremtid
Jeśli będzie ładna pogoda, będziemy nad jeziorem.
(Hvis været blir fint, kommer vi til å være ved innsjøen.)

KONDISJONALIS

- dannes ved å sette inn partikkelen **-by-** fremfor person-endelse til verb i preteritum

pisał**by**m

(*jeg ville ha skrevet...* / 1. pers. m. sg.)

robili**by**ście

(*dere ville ha gjort...* / 2. pers. m. pl.)

rozmawiali**by**

(*de ville ha snakket...* / 3. pers. m. pl.)

Konjugasjon (bøyningsmønster)

	sg.		
	m	f	n
1.	zobaczył by m	zobaczyła by m	-
2.	zobaczył by ś	zobaczyła by ś	-
3.	zobaczył by	zobaczyła by	zobaczył by
	pl.		
	m+f		f
1.	zobaczyli by śmy		zobaczyły by śmy
2.	zobaczyli by ście		zobaczyły by ście
3.	zobaczyli by		zobaczyły by

Vær oppmerksom på at:

- kondisjonalispartikkelen **-by-** sammen med personendelse av verb i preteritum kan stå som separat ord foran verbet:*

ja **bym** pisał
(jeg ville ha skrevet...)

wy **by**ście robili
(dere ville ha gjort...)

oni **by** rozmawiali
(de ville ha snakket...)

*karakteristisk for muntlig tale

Kondisjonalis – skriftlig/muntlig språk

zrobiłbym	(ja) bym zrobił
pojechałaby	(ona) by pojechała
Co powiedziałbyś?	Co (ty) byś powiedział?
plakałoby	(ono) by plakało

Dersom/hvis ..., (så) ...

> **Gdy** + partikkel 'by' + personendelse + verb preteritum

ja	Gdy bym się uczył, zdałbym egzamin. <i>(Dersom jeg hadde lest, ville jeg ha bestått eksamen.)</i>
ty	Gdy byś zamknął okno, nie byłoby tu tak zimno. <i>(Hvis du hadde lukket vinduet, ville det ikke ha vært så kaldt her.)</i>
on/ona	Gdy by zapomniał/a wyłączyć żelazko, byłby pożar. <i>(Hadde han/hun glemt å skru av strykejernet, ville det ha blitt brann.)</i>

Dersom/hvis ..., (så) ...

> **Gdy** + partikkelen 'by' + personendelse + verb preteritum

my	Gdy byśmy napisali do niego list, bardzo ucieszyłby się. <i>(Dersom vi hadde skrevet brev til ham, ville han ha blitt glad.)</i>
wy	Gdy byście wzięli zdjęcia, zobaczylibyśmy to miasto. <i>(Hvis dere hadde tatt med bildene, ville vi ha sett byen.)</i>
oni/one	Gdy by poszli/poszły na koncert, znalazłby tę piosenkę. <i>(Hadde de gått på konserten, ville de ha kunnet den sangen.)</i>

JEŻELI (JEŚLI)... TO...

futurum

futurum

Jeżeli **będzie** ładna pogoda, (to) **będziemy** w namiocie.

presens

presens

Jeśli **chcesz**, (to) **możesz** do nas przyjechać.

presens

futurum

Jeżeli **mam** twój długopis, (to) **oddam** ci go.

JAK DŁUGO?

Nie będziesz oglądać telewizji...

przez cały tydzień

cały tydzień

przez rok

rok

przez chwilę

chwilę

przez miesiąc

miesiąc

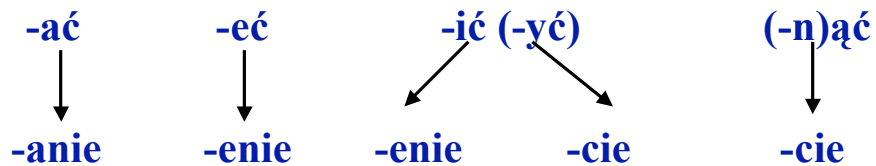
przez godzinę

godzinę

SUBSTANTIVER DANNET AV VERB

- navn på handlinger, aktiviteter (*nomina actionis*)
- kjønn: nøytrum

czyta**ć** leże**ć** chodzi**ć** otworzy**ć** zamkna**ć**
czyt**anie** leż**enie** chodze**nie** otwar**cie** zamknie**cie**

SUBSTANTIVER DANNET AV VERB

pisa**ć** Bardzo lubię pisa**nie** listów.
chrapa**ć** Z pokoju słyszałam głośne chrap**anie**.
myśle**ć** Myśle**nie** nie jest jego najmocniejszą stoną.
pali**ć** Palen**ie** wzbronione!
my**ć** My**cie** nóg to twój wróg.
pi**ć** Częste pi**cie** skraca życie.
dotkna**ć** Dotknie**cie** grozi śmiercią lub kalectwem.
westchna**ć** Westchnie**cie** może być oznaką ulgi.

REFLEKSIVT EIENDOMSPRONOMEN

- **swój, swoja, swoje** bøyes som *mój, moj, moje;*
twój, twoja, twoje

-

Ania bierze **swój** klucz.

Paweł bierze **swoją** czapkę.

Pani Ewa bierze **swoje** pióro.

Dziewczynki biorą **swoje** lalki.

Swój, swoja, swoje kontra jego (jej, ich)

Maciek bierze **swój** zeszyt. Wojtek bierze **jego** zeszyt.

Maciek bierze **swoją** książkę. Wojtek bierze **jego** książkę.

Maciek bierze **swoje** pióro. Wojtek bierze **jego** pióro.

Maciek bierze **swoje** rzeczy. Wojtek bierze **jego** rzeczy.